

REDACTIONEEL GEDEELTE

HET WORTELKANAALVRAAGSTUK

Onder de vele problemen die de tandheelkunde tot een belangwekkend beroep maken, staat nog steeds bovenaan, dat der wortelbehandeling en vulling en wordt de aandacht van histologen en anatomen, patholoog-anatomen en bacteriologen evenzeer vastgehouden als die van de practiseerende tandartsen, die dagelijks met de gevolgen dezer behandeling in vaak minder prettige aanraking komen.

Op de in Mei j.l. gehouden vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen is deze kwestie weer eens aan de orde geweest en is vooral het standpunt van extirpatoren en amputatoren uitgesponnen en bediscussieerd.

Wij vreezen dat geen der partijen veel van hunne overtuiging hebben prijs gegeven en ook, dat wij op deze wijze niet veel verder komen.

Wil men met kans op nuttig effect dit thema in vergaderingen behandelen, dan zal men de stof behoorlijk moeten onderverdeelen om chaos in de discussies en zoodoende verwaterring van het debat te voorkomen.

Er zijn zooveel uitgangspunten vanwaar men het vraagstuk kan aanvatten, dat het zonder meer duidelijk moet zijn dat deze niet allen tegelijk in de gedachtenwisseling kunnen worden betrokken, zonder de zekerheid dat men langs elkaar heen gaat praten.

Er is in de eerste plaats de techniek van de behandeling zelve en hare klinisch waarneembare resultaten, waarbij dan onmiddellyk weer onderscheiden dient te worden, de behandeling van gevallen met en zonder apicale aandoeningen.

Daarbij komt voorts de overweging of theoretisch wenselijke methoden ook voor practische toepassing in de algemeene praktijk vatbaar zijn.

Daarnaast staat dan de vraag of — afgezien van de wijze van behandeling — het gevaar van haardinfecties groot genoeg is om een belangrijke rol te spelen bij indicatie en therapie der wortelbehandeling.

Wanneer wij nu nagaan, waarom juist deze kwestie in de laatste vijftien jaren zoozeer op den voorgrond is getreden, dan luidt het antwoord zonder twijfel, dat het de weerklink is van de zware beschuldiging indertijd door *Hunter* uitgesproken tegen de tandheelkundige behandelingsmethoden, tegen „septic dentistry”. De minutieuse aandacht, sindsdien aan een en ander gewijd, heeft de leuze der „dental focal infection” doen geboren worden met al wat daar verder aan vastzit.

Het feit dat de Röntgen-foto sindsdien zoozeer binnen het bereik van den practicus gekomen is, dat uitgebreid Röntgen-onderzoek gemakkelijk is te volvoeren, is de tweede reden van angst en twijfel geworden.

Immers dat Röntgenonderzoek leerde, dat aan de wortels van de oogenschijnlijk gezonde (doch wortelbehandelde) elementen vaak ongerechtigheden te vinden waren, die het verre van zeker maakten, dat het succes der behandeling inderdaad op dien naam mocht aanspraak maken.

Hierbij mogen een paar kantteekeningen gemaakt worden.

Hunter's aanval op „Septic Dentistry”, moge wellicht door hetgeen hij ervan gezien heeft, rechtvaardig zijn geweest, hij was echter onmiskenbaar synoniem met een aanval op „poor dentistry”. De gevallen, waarop *Hunter* het oog had, waren gevallen van malpraxis en kunnen in dit verband dus verder buiten beschouwing blijven.

Wat verder de Röntgen-foto betreft, hier heeft de ervaring geleerd dat de film geduldig is, en dat men er een heeleboel wijsheid maar ook een een heeleboel onzin uit kan halen, en weinig ter zake kundigen zullen vermoedelijk willen volhou-

den dat het laatste niet vaak het geval is geweest.

Het nemen van een goede foto, of zoo men wil, het goed nemen van een foto is niet zoo heel eenvoudig en veelal ook dan nog zonder veel waarde, wanneer men niet meer foto's van het zelfde geval gemaakt heeft.

En het interpreteren van een foto is nog moeilijker, zooals degenen die zich voor dit onderwerp interesseeren en zich zelf met de vervaardiging bezig houden tot hun dagelijksche verwondering bemerken.

Waaruit moge volgen dat men met de opmerkingen — naar aanleiding van foto's gemaakt, waarvan men alleen slechte reproducties in een tijdschrift ziet — al uitermate voorzichtig moet zijn.

Wat de Röntgenfoto zonder eenigen twijfel wél heeft bewezen, is het feit, dat de enthousiaste wortelkanaalvullers „to the very apex” een groot gedeelte van dat enthousiasme hebben moeten prijs geven op grond van de wetenschap dat hunne met zooveel moeite ingebrachte points het met den apex meestal niet zoo heel nauw genomen hebben.

Intusschen onthulde de Röntgenfoto de „focal infection” en gaf dit aanleiding tot de befaamde theoriën van *Rosenow* en anderen, die wij bekend mogen veronderstellen.

Nadat een groot gedeelte der tandheelkundige wereld zich door dit alles had laten imponeeren, kwam de reactie, en van de zijde der conservisten werd betoogd dat na oordeelkundige behandeling de infectiehaard verdween en ook röntgenologisch het beeld weder normaal was.

Waarop het antwoord luidde, dat weliswaar Röntgenologisch de zaak in orde scheen, maar dat dit nog volstrekt niet bewees dat het ook in orde wás, en zelfs verkondigen thans *Rosenow* en zijn volgers dat ook wanneer een pulpalooze tand geen Röntgenologische afwijkingen vertoont, hij daarom uit een oogpunt van infectie niet minder gevaarlijk is!

Waaruit volgt, dat voor het oogenblik voor het vraagstuk der „dental focal infection” het Röntgenbeeld een ondergeschikte rol speelt!

Zoo komen wij op dat vraagstuk zelf. De beslistheid der Amerikaansche mededeelingen hebben in Europa hunne uitwerking niet gemist en ook hier ging men ernstig onderzoeken in hoeverre deze Amerikaansche ervaringen konden worden bevestigd.

Wat men er thans van kan zeggen is dat men die bevestiging tot nu toe niet gevonden heeft en dat ook in Amerika het geloof in dit onheil sterk aan het bekoelen is.

Vast staat ook, dat het wetenschappelijk bewijs van de juistheid van die theorie nog niet is geleverd en dat het nog steeds even zeer mogelijk is, dat de aan den apex gevonden streptococci er via de bloedbaan zijn gedeponeerd, dan wel dat de primaire oorzaak juist daar gezocht zou moeten worden!

Zoodat — wil men met beide beenen op den grond blijven staan — geconstateerd moet worden dat voorloopig de tandarts tevreden moet wezen, wanneer klinisch zijn wortelbehandelingen succesvol zijn.

En langs dezen omweg op ons uitgangspunt teruggekeerd, blijft er dus over, de *techniek* van die behandeling en het onderscheid tusschen de behandeling van gebitselementen met aandoeningen alleen van de pulpa, of wel van het periodontium, waarop wij een ander maal nog eens terug denken te komen.

Uit een en ander blijkt echter wel hoe moeilijk het is om het vraagstuk der wortelkanaalbehandeling in zijn algemeenheid aan de orde te stellen, zonder van te voren een opinie te hebben over de verschillende strijdvragen die hiermede ten nauwste verband houden.

Zooals bekend, ligt het in de bedoeling van de Commissie voor wetenschappelijk onderzoek van de F. D. I. om in Kopenhagen in Augustus a.s. een prijsvraag uit te schrijven, ten einde het vraagstuk der wortelbehandeling nader tot oplossing te brengen.

Wanneer inderdaad de woorden: extirpatie, amputatie, Röntgenfoto, haardinfectie, een rol zouden spelen in dien

prijsvraag, dan vreezen wij dat het niet uitgesloten is, dat er groote verwarring zal ontstaan bij de beantwoording, daar de opvatting, speciaal van het laatste begrip het eerste volkomen zal beheerschen.

Men zal dus van te voren uitdrukkelijk dienen vast te stellen welk standpunt ten opzichte van de hier aangevoerde kwesties wordt ingenomen, d.w.z. in hoeverre het verschil van meening in deze een rol zal mogen en moeten spelen.

De Commissie heeft aan alle tandheelkundigen ter wereld gevraagd haar hunne denkbeelden te willen doen kennen omtrent de eischen waaraan een wortelbehandeling moet voldoen en tevens haar alles te willen mededeelen, wat zij in dit verband van belang achten.

Wij vreezen dat de Commissie niet met antwoorden zal zijn overstelpt en in die overtuiging bieden wij haar bovenstaande beschouwingen bescheidenlijk ter overweging aan.

N.

DE JAARVERGADERING

Men kent de „binnengedachten” van de gebraden eend, die zonder lotgenooten opgediend, in plaats van enkele gasten een groot gezelschap om den disch vereenigd ziet: „Wat een menschen!”

Zoo ging het ook den eenzamen reiziger, die aan de verschillende stations onderweg naar collegiaal gezelschap had uitgezien, doch nergens een bekend gezicht ontwarende, ten slotte begon te gelooven de eenige bezoeker der Jaarvergadering te zijn. Doch de middag-sneltrain strooide tot zijn verrassing een niet vermoed gezelschap bekende figuren over het perron, welker aanblik een uitroep rechtvaardigde geheel conform de gewaarwording van de eend voornoemd. Al deze getrouwen werden aanstond door het comité van ontvangst, in de personen van Feenstra, van der Molen en Kocken met koesterende zorg omgeven. Hier past reeds een woord van hulde! Want de Groningsche regenlucht, die de gasten al ver in Drenthe een dikke bui ter verwelkoming had tegemoet gezonden, gaf een speciale, doorlopende voorstelling, waarvoor reeds op het Stationsplein vrij entree gegeven werd. Het wijs beleid der Groningsche gastheeren had een paar Arken Noach's in den vorm van gemeente-bussen doen charteren om de tochtgenooten langs zondvloedige straten behouden te distribueeren over de voor hen bestemde onderkomens.

Tegen achten verzamelden de belangstellenden zich in de bovensaal van de „Harmonie”, alwaar, behalve de reeds gesignaleerden, tal van vertegenwoordigers der noordelijke afdeling, welke men op meer centraal belegde bijeenkomsten minder pleegt te ontmoeten, gelegenheid boden tot uitbrei-

ding der collegiale relaties. En bovendien nog de collega's, die de gevaren van den weg en van hun eigen chauffeurskunst hadden getrotseerd en zoowaar in levenden lijve en ongedeerd voor ons stonden.

Voor dit bonte, doch saamhoorige gezelschap hield na verloop van een professoraal half uurtje de voorzitter zijn aangekondigde openingsrede van zuiver academische structuur, dewelke men elders in dit nummer in extenso zal aantreffen. Reeds hadden wij het jaarverslag en de afdeulings-verslagen achter den rug en van den praeses permissie gekregen tot critiek op het H. B.-beleid, zoowel en gros als en detail, toen de Burgemeester onze vergadering een oogenblik met zijn tegenwoordigheid kwam vereeren. In weerwil van de ondeelbaarheid van het individu had het hoofd der recipieerende gemeente kans gezien om op meerdere synchroon verloopende bijeenkomsten de honneurs waar te nemen. Hetgeen voor ons deel dan ook bij monde van den voorzitter op hoogen prijs werd gesteld. Na het voorzitterlijke welkomstwoord, waarin het hoofd der veste met geschut uit eigen arsenaal werd gebombardeerd, hield deze een korte rede om te getuigen van zijn waardeering voor de zegeningen der moderne tandheelkunst. Lag het aan hem alleen, dan zou hij, zoal niet van de volle honderdduizend zijner ingezetenen, dan toch zeker van het schoolplichtige deel de gebitsverzorging voor rekening der gemeente nemen. Helaas is ook een burgemeester maar een mensch, behept met meer goede wil dan middelen en zoo werd deze sociaal tandheilkundige belijdenis als een schoone belofte voor de toekomst met applaus aanvaard.

Van de gelegenheid tot critiek werd speciaal gebruik gemaakt ten aanzien van de kaleidoscopische regeling van het ziekenfondswezen, gelijk die in het Jaarverslag naar voren kwam en waarvan velen niets dan een bron van moeilijkheden voor de toekomst vreesden. Het opportunistische standpunt van het H. B., dat meer aantrekkelijkheid zag in halve eieren dan in leege doppen, kon bij de critici slechts matige bewondering vinden. Het was dan ook verstandig, dat de voorzitter

hernieuwde studie van het ziekenfondswezen toezegde.

„La garde meurt, mais ne se rend pas"! Deze leefregel of daaromtrent had de Amsterdamsche fractie en in het bijzonder haar weerbare voorzitter zichzelf voorgeschreven bij de statuten- en reglementsherziening. Men kent de voorstellen dier afdeling, zoomede het standpunt van het H. B. dien aangaande. Mocht de verdediging van achter de groene tafel nog zoo aannemelijk klinken, Visser en de zijnen bleven ontoegankelijk voor de bezwingen des voorzitters, dat noch hun troetelkind het steunfonds, noch de commissies van advies bij de voorgestelde regeling tekort werden gedaan in wet en reglement. De praeses had bij de re-du-tri-ja quadrupliek goed praten en kon in de handhaving van zijn standpunt een climax hanteeren tot aan de onaannemelijk-verklaring toe, het mocht niet baten; pas stemming maakte een eind aan den strijd, waarbij de meerderheid zich aan de zijde van het hoofdbestuur schaarde, dat over de geheele linie zegevierde.

Met dat al was het voor de minder gepassioneerde toeschouwers een aardig tournooi, waarbij het H. B. de kroon op zijn omvangrijk en mooi stuk werk heeft gekregen. Zie hier slechts enkele reflexen op het zakelijk gedeelte der jaarvergadering, die van de afwezigheid van eenige groot-aandeelhouders in de discussies wel invloed ondervond. Wat de officieuze verrichtingen betreft, de reeds aan het station be-toonde hulp tot redding van aspirant-drenkelingen, deed van de „feest-commissie" het beste verwachten. Als het daar al zóó goed begon, wat zou het dan wel niet verder worden?

Indedaad hebben de Groningsche vakgenooten meer dan hun best gedaan. De Vrijdagavond werd „na afloop" verder gezellig doorgebracht onder de licht-smeltende tonen van een strijkje, con sentimento begeleid door onzen eigen fluitist. Voor Zaterdagmiddag stond een tocht naar en een lunch aan het idyllische Paterswolder meer als eerste punt op het programma, waarvoor wederom autobussen waren gerequireerd om voor de deelnemers een weg te banen door den stijfkop-pigen regen. Dat de lunch in het clubhuis voortreffelijk en de

encadreering beoorlijk was, behoeft voor de deelnemers geen betoog. Jammer alleen, dat de weersgesteldheid de na de lunch beloofde „gelegenheden tot” had geinundeerd, maar voor dit gebrek in de organisatie waren hogere machten dan de commissie voornoemd aansprakelijk. In elk geval was er de gelegenheid tot collegiaal contact en daarom is het in de eerste plaats te doen. Hoe de dag verder is verlopen, vindt wederom in een afzonderlijke rubriek vermelding, alwaar een hooggestemd getuige aan het woord is gelaten.

B.